

Informativni dokument br. 29

Javne nabavke

Septembar 2016.

Otkrivanje i ispravljanje uobičajenih grešaka u postupcima javnih nabavki

SADRŽAJ

- [Šta je greška u postupcima javnih nabavki?](#)
- [Kako se otkrivaju greške u javnim nabavkama?](#)
- [Klasifikacija grešaka i njihov uticaj na rezultate postupka javne nabavke](#)
- [Koje su najčešće greške u postupcima javnih nabavki i kako ih treba ispravljati?](#)
- [Dodatne informacije](#)

Objavljivanje odobrila Karen Hill, rukovoditeljica programa SIGMA

Šta je greška u postupcima javnih nabavki?

Za potrebe ovog Informativnog dokumenta, greške u javnim nabavkama treba shvatiti kao povredu pravila (načela) javnih nabavki bez obzira na fazu postupka ili na njihove posljedice po državnu kasu.

Greške u javnim nabavkama mogu se načiniti:

- **Prije** zvaničnog otvaranja postupka javne nabavke u fazi planiranja određene javne nabavke: na primjer, tokom procesa procjenjivanja vrijednosti nabavke ili tokom donošenja odluke o primjeni određenog postupka. Odluke koje se donose prije zvaničnog postupka nabavke nesumnjivo utiču na pravac djelovanja koji će preduzeti naručilac.
- **U toku** postupka javne nabavke: na primjer, nepravilna procjena kvalifikacija privrednog subjekta, pogrešna primjena pravila za izbor privrednih subjekata, ili pogrešna ocjena ponuda.
- **Nakon** što je postupak proveden i ugovor dodijeljen: na primjer, neobjavljivanje obavještenja o dodjeli ugovora, nezakonite izmjene već zaključenog ugovora, ili dodjela ugovora za dodatne radove ili usluge bez ispunjenih uslova.

Kako se otkrivaju greške u javnim nabavkama?

Greške u javnim nabavkama obično se otkrivaju i rješavaju uz pomoć sljedećih mehanizama (postupaka):

- **Postupci zaštite prava**, pokrenuti nakon žalbi privrednih subjekata protiv odluka naručilaca. Takve žalbe mogu pokrenuti zaštitu prava, tj. preispitivanje postupka nabavke od strane suda ili nekog nezavisnog tijela za zaštitu prava i preispitivanje postupka nabavke.
- **Revizije** koje provode državne revizorske institucije (eksterne revizije) i revizije koje provodi određena jedinica unutar organizacije (interne revizije).
- **Provjere** (inspekcije) koje vrši određeno tijelo: na primjer, uprava za javne nabavke, ministarstvo finansija ili drugo tijelo zaduženo za nadgledanje, po zahtjevu, na osnovu žalbi relevantnih strana, ili po službenoj dužnosti (*ex officio*) na vlastitu inicijativu.
- **Kontrole** vrše druge administrativne ili finansijske inspekcije i agencije za provođenje zakona.

Klasifikacija grešaka i njihov uticaj na rezultate postupka javne nabavke

U procesu javnih nabavki mogu biti uočene različite vrste grešaka u zavisnosti od toga koji se kriteriji primjenjuju. Za potrebe ovog Informativnog dokumenta, razlika između grešaka bazirala se na **uticaju greške na rezultate postupka nabavke**. Stoga se greške mogu klasificirati ili kao (1) **značajne** (materijalne) greške ili (2) **beznačajne** (trivijalne) greške.

Revizori Evropskog revizorskog suda (ECA) na isti način razlikuju greške. U brošuri pod naslovom „Definicija i postupanje sa DAS¹ greškama“, ECA pokazuje da su greške relevantne za svrhe DAS-a „ukoliko bi one, pojedinačno ili zbirno sa drugim greškama, u razumnoj mjeri uticale na odluke adresata za revizorsko mišljenje“. Prema politici ECA, nije realno pretpostavljati da se u praksi ne

¹ DAS je francuski akronim koji se koristi za izjavu o potvrđivanju (na francuskom: *Déclaration d'Assurance*). Odnosi se na godišnje mišljenje koje izdaje Evropski revizorski sud, u skladu sa članom 287(1) Ugovora o funkcioniranju Evropske unije (EU), u vezi sa svim prihodima i rashodima EU.
http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/DAS_ERRORS/DAS_ERRORS_EN.PDF

događaju greške, a „*shodno tome, stepen tolerancije u pogledu adekvatnog nivoa tačnosti se smatra prihvatljivim*“.

Za potrebe ovog Informativnog dokumenta:

- **Značajne (materijalne) greške** su one koje **imaju uticaj na rezultate određenog postupka javne nabavke**. Drugim riječima, rezultati postupka bi bili drugačiji da greška nije načinjena. Na primjer, neosnovano odbijanje, iz formalnih razloga, najbolje dostavljene ponude svakako utiče na ishode tog postupka nabavke budući da je izabrana manje povoljna ili, jednostavno rečeno, skuplja ponuda.
- **Beznačajne (trivijalne) greške** su sve ostale greške koje se dešavaju u primjeni pravila o javnim nabavkama, koje **ne utiču na rezultate postupka**. Na primjer, ista ponuda bi svakako bila odabrana kao najbolja čak i da nijedna greška nije bila načinjena, ili privredni subjekt koji je greškom odbijen ne bi bio pobjednik konkursa.

U kontekstu javnih nabavki, i neobjavlivanje **poziva za podnošenje ponuda**, ukoliko je takvo obavještenje potrebno po zakonu, kao i neobjavlivanje ili kasna objava **obavještenja o dodjeli ugovora**, jesu kršenja određenih propisa o javnim nabavkama. Međutim, oni imaju različite posljedice za javnu nabavku o kojoj je riječ. Slično tome, naručilac koji nije tražio od ponuđača da dostavi dokumente koji nedostaju ili da upotpuni nepotpunu dokumentaciju, dok je tu istu dokumentaciju tražio od ostalih učesnika, jeste prekršio zvanična pravila koja propisuju da se takav zahtjev mora poslati. Međutim, ukoliko ponuda koju je podnio taj ponuđač nema šanse da dobije ugovor pošto je cijena koju nudi previsoka, takvo jedno kršenje nije od značaja. Razlog za klasifikaciju ove greške kao beznačajne je u tome što bi rezultati postupka ostali isti i u slučaju da je naručilac u potpunosti ispunio svoje obaveze.

Razlika između značajnih i beznačajnih grešaka ipak nije jasno određena, pa zahtijeva pristup od slučaja do slučaja i pažljivu procjenu konkretnih okolnosti. Beznačajne greške, čak i kada nemaju uticaj na rezultat postupka, trebaju biti uočene i na njih se dotičnom naručiocu treba skrenuti pažnja, i iz edukativnih i iz preventivnih razloga.

Informativni dokument prikazuje spisak najčešćih grešaka u postupcima javnih nabavki uz kratko objašnjenje određenih pravila koja su prekršena, metode za njihovo otkrivanje, posljedice povrede pravila i načine za otklanjanje (ispravljanje). Spisak koji slijedi ispod nije namijenjen da predstavlja iscrpnu, tj. konačnu listu potencijalnih grešaka, koje mogu da se razlikuju između različitih nacionalnih zakonodavstava pošto pravila mogu biti različita. Naprotiv, spisak se ograničava na najuniverzalnije greške. Također, treba imati na umu da što su postavljena pravila komplikovanija i preskriptivnija, veća je vjerovatnoća da će prije ili kasnije doći do kršenja takvih pravila.

Greške koje su navedene u nastavku grupisane su prema fazi procesa nabavke.

Koje su najčešće greške u postupcima javnih nabavki i kako ih treba ispravljati?

1. Greške u vezi sa planiranjem, pripremanjem i otvaranjem postupka

a) Neprimjenjivanje pravila o javnim nabavkama

Pravila o javnim nabavkama određuju kategorije institucija, tijela ili osoba (naručioci) koje su u obavezi da slijede određena pravila kada dodjeljuju ugovore o javnim nabavkama. Ako naručilac/subjekt zaključi ugovor ne primjenjujući pravila koja bi trebao slijediti, to je povreda pravila o javnim nabavkama. Ova vrsta kršenja pravila može se desiti, na primjer, u sljedećim situacijama:

- Naručilac direktno dodjeljuje ugovor, koji bi trebao zaključiti nakon transparentnog i konkurentnog postupka, određenom izvođaču.
- Naručilac nezakonito izbjegava da primijeni pravila o nabavkama, oslanjajući se na određena izuzimanja od pravila o nabavkama, a zapravo uslovi za neprimjenjivanje ovih pravila nisu u potpunosti zadovoljeni. Na primjer, naručilac tvrdi da je u pitanju hitna situacija koja je van njegove kontrole, a ustvari to nije slučaj.
- Povremeno, također, postoje slučajevi kada naručilac zaključuje ugovor slijedeći postupak koji sam po sebi može biti transparentan i konkurentan, ali to nije postupak koji zahtijevaju propisi o javnim nabavkama. Na primjer, poziv za podnošenje ponuda je objavljen, ali ne onako kako propisi zahtijevaju, kao što je oglašavanje na nacionalnom nivou ili na lokalnom nivou prije nego objavljivanje u *Službenom listu EU (SLEU)*.

Neprimjenjivanje pravila o nabavkama koja zahtijevaju propisi o javnim nabavkama je jedna od najozbiljnijih povreda pravila o javnim nabavkama. Ovo je naročito slučaj kada je, kao posljedica neprimjenjivanja ovih pravila o nabavkama, dotični ugovor direktno dodijeljen određenom izvođaču, bez davanja prilike drugim privrednim subjektima da iskažu svoje interesovanje. Ne samo što je takvo neprimjenjivanje pravila protiv osnovnih načela o javnim nabavkama, već također može biti štetno za javne finansije. To može dovesti do toga da naručilac za radove, dobra ili usluge plaća više nego što bi platio da su primjenjivani konkurentni i transparentni postupci.

Ova vrsta greške se jedino može ispraviti ako se ugovor proglasi ništavnim, ako je ugovor već bio zaključen (u skladu sa odredbama Direktive o pravnim lijekovima²), i pokretanjem novog, konkurentnog postupka nabavke.

b) Nepravilan izbor postupka nabavke

Na osnovu pravila EU o javnim nabavkama definiranim Direktivom³, postoje dva osnovna postupka javnih nabavki: otvoreni postupci i restriktivni postupci. Ovi postupci se tretiraju kao „uobičajeni“ postupci, što znači da se oni uvijek mogu primjenjivati, a izbor o tome koji postupak će se primijeniti je ostavljen naručiocu.

Svi drugi postupci mogu se primjenjivati samo pod određenim okolnostima, koje su strogo određene odgovarajućim direktivama o javnim nabavkama.

Na osnovu Direktive o nabavkama u komunalnim djelatnostima⁴, naručioci mogu slobodno birati između otvorenih, restriktivnih i pregovaračkih postupaka, pod uslovom da je upućen poziv za podnošenje ponuda.

² Direktiva 2007/66/EZ o izmjeni direktiva Vijeća 89/665/EEZ i 92/13/EEZ u vezi sa poboljšanjem djelotvornosti postupaka pravne zaštite koji se odnose na zaključivanje ugovora o javnim nabavkama od 11. decembra 2007, kako je izmijenjena.

³ Direktiva 2014/24/EU o javnim nabavkama i stavljanju van snage Direktive 2004/18/EZ od 26. februara 2014.

⁴ Direktiva 2014/25/EU o javnim nabavkama subjekata koji posluju u sektorima vodoprivrede, energetike, saobraćaja i poštanskih usluga i stavljanju van snage Direktive 2004/17/EZ od 26. februara 2014.

Vidjeti SIGMA Informativni dokument o javnim nabavkama br. 10, *Postupci javnih nabavki*, za više informacija o okolnostima kada se različiti postupci mogu primjenjivati. Naručilac koji ne poštuje relevantna pravila u vezi sa pravilnim izborom postupka dodjele ugovora vrši povredu pravila o javnim nabavkama, naročito ako ugovor dodjeljuje direktno bez ikakvog poziva za podnošenje ponuda, tj. na nadmetanje.

Kao i u slučaju razmatranom u tački 1 a) iznad, u vezi sa neprimjenjivanjem pravila o javnim nabavkama, kršenje pravila koje se odnosi na nepravilni izbor postupka nabavke može se jedino ispraviti ako se ugovor proglaši ništavnim (kada je ugovor već dodijeljen) i pokrene novi, konkurentni postupak javne nabavke.

c) Pogrešna primjena tj. zloupotreba pravila koja se odnose na procjenu vrijednosti nabavke

Primjena kako EU pravila i propisa, tako i nacionalnih pravila i propisa na javne nabavke obično zavisi od vrijednosti ugovora o kome je riječ. Na primjer, direktive EU se primjenjuju samo na ugovore čija vrijednost premašuje određene finansijske limite. Niz općih načela, kao i detaljnija pravila, primjenjuju se na izračunavanje procijenjene vrijednosti ugovora o javnim nabavkama. Povreda pravila o javnim nabavkama dešava se ukoliko naručilac:

- **potcjenjuje vrijednost ugovora** kako bi izbjegao primjenu određenih pravila; shodno tome, u kontekstu EU nabavki, ugovor se oglašava samo na nacionalnom nivou (ili se uopće ne oglašava), čime se u značajnoj mjeri ograničava pristup stranih kompanija informacijama o prilici za učestvovanje na tenderu i za podnošenje ponuda;
- **vještački dijeli ugovor** na manje dijelove i primjenjuje, shodno tome, postupke koji su manje transparentni i manje konkurentni; podjela ugovora na manje dijelove se podstiče kao sredstvo povećanja šansi za učestvovanje malih i srednjih preduzeća. Podjela ugovora je prihvatljiva ako se to ne radi usiljeno kako bi se izbjegao uslov za primjenu odgovarajućih pravila;

Studija slučaja

Naručilac je direktno dodijelio ugovor za razvoj sistema novih informacionih i komunikacionih tehnologija (ICT) (koji je nazvao „probnom“ ili „test“ verzijom). Procijenjena vrijednost ugovora je bila ispod nacionalnog praga od 14.000 EUR, pa tako nije bilo oglašavanja poziva za podnošenje ponuda. Naručilac nije naglasio u tenderskoj specifikaciji, niti u uslovima ugovora, da se autorska prava koja se odnose na softver prenose sa uspješnog ponuđača na naručioca. Ponuđač koji je bio uspješan na tenderu, Kompanija X, je stoga zadržala autorska prava za softver. Naručilac je onda dodijelio Kompaniji X niz dodatnih ugovora u vezi sa modernizacijom i razvojem softvera. Dodijelio je dodatne ugovore direktno Kompaniji X bez ikakvog nadmetanja. Naručilac je tvrdio da je dozvoljeno da dodjeljuje dodatne ugovore na ovaj način zato što Kompanija X ima isključiva prava (autorska prava) koja se tiču razvoja IT sistema. Na ovaj način, naručilac je otpočeo ugovor veoma skromne vrijednosti, a onda povjerio istom preduzeću, bez ikakvog nadmetanja i konkurencije, pružanje usluga u ukupnoj vrijednosti od 18 miliona EUR.

- **ne sabira za zajedničku nabavku identične ili slične isporuke, usluge i radove** koje će dodijeliti u datom periodu i primjenjuje manje transparentne i manje konkurentne postupke, a trebao bi da primjenjuje pravila koja se primjenjuju na ukupnu vrijednost svih dijelova kombiniranih zajedno.

Odredbe o agregaciji (zajedničkoj nabavci) zahtijevaju da se, kada postoji određeni broj sličnih ugovora, od kojih svaki može biti ispod određenog finansijskog praga, svi oni uzmu u obzir prilikom izračunavanja vrijednosti ugovora. Odredbe o agregaciji također znače da, kada zbirna vrijednost sličnih ugovora premašuje prag, onda pravila o javnim nabavkama treba primijeniti također i na ugovore koji ne dostižu prag. Ako naručilac odluči da ugovor dodijeli u dijelovima, on bi trebao uzeti u obzir vrijednost pojedinačnih dijelova i primijeniti odredbe (postupke) koje su relevantni za

vrijednost ugovora posmatranog kao cjeline. **Povrede pravila koja se odnose na procjenu vrijednosti ugovora ili vještačke podjele ugovora predstavljaju značajne povrede, naročito ukoliko za posljedicu imaju primjenu netransparentnih i nekonkurentnih postupaka (kao kod direktne dodjele ugovora).**

Studija slučaja

Naručilac je dodijelio četiri ugovora za slične radove na izgradnji kanalizacionog sistema. Vrijednosti dotičnih pojedinačnih ugovora bile su: (1) 1.625.649 EUR, (2) 951.368 EUR, (3) 1.360.502 EUR, i (4) 1.49.807 EUR. Ukupna vrijednost svih partija iznosila je 5.428.326 EUR. U skladu sa pravilima i propisima EU, sve partije bi se trebale oglasiti u *SLEU*, čak i kada su dodijeljene u odvojenim postupcima (kao što je ovdje bio slučaj), budući da je ukupna vrijednost javne nabavke bila iznad praga EU od 5.225.000 EUR. Međutim, naručilac je primijenio pravila javnih nabavki kao da je svaka partija bila predmet potpuno različite nabavke i izostavio objavljivanje poziva za podnošenje ponuda u *SLEU*, čime je prekršio gore pomenuta pravila o agregaciji nabavke.

Kao i u slučaju direktne dodjele ugovora, prekršaj koji se odnosi na usiljenu, tj. vještačku podjelu ugovora umjesto primjenjivanja transparentnog i konkurentnog postupka jedino se može ispraviti poništenjem postupka nabavke ako ugovor još uvijek nije potpisan, ili, ukoliko je već zaključen, proglašavanjem ugovora ništavnim.

Vidjeti SIGMA Informativni dokument br. 5, *Finansijski pragovi EU*, za više informacija o pravilima koja se tiču izračunavanja vrijednosti ugovora.

d) *Netačan opis predmeta nabavke*

Transparentna i konkurentna pravila o javnim nabavkama bila bi beskorisna ako bi bilo moguće definirati predmet javne nabavke na takav način da samo određeni dobavljač bude u mogućnosti da obezbijedi tražena dobra ili usluge. Predmet nabavke treba opisati u pogledu tehničkih specifikacija, čime se omogućava jednak pristup ponuđačima i sprečava stvaranje neopravdanih prepreka za otvaranje javne nabavke za konkurenciju i nadmetanje. Predmet ugovora o nabavci treba biti opisan jasno i uz pomoć dovoljno precizne i sveobuhvatne formulacije, uzimajući u obzir sve zahtjeve i okolnosti koji bi mogli imati uticaj na pripremu ponuda i konkursa.

Naručilac krši zakon ako opisuje predmet nabavke na način koji bi nepravedno ograničio konkurenciju; naročito krši zakon ukoliko opisuje predmet nabavke upućujući na robne marke (žigove), patente ili porijeklo, osim ukoliko je upućivanje na njih opravdano prirodom predmeta ugovora ili ako naručilac ne može drugačije da opiše predmet sa dovoljno preciznosti i pod uslovom da je takvo pominjanje praćeno riječima „ili ekvivalentno“.

Greške koje se odnose na pristrasne, po nečijoj mjeri date specifikacije su među najtežim za otkrivanje. Međutim, **privredni subjekti često skreću pažnju na ove greške relevantnim institucijama žaleći se na mjere koje ih lišavaju prilike da ponude svoje radove, dobra ili usluge. Da bi se dokazalo naručiocu da su pravila prekršena, možda će biti neophodno pozvati nezavisne, eksterne stručnjake u određenom polju da daju svoje mišljenje.**

e) *Uslovi za učestvovanje koji nisu u skladu sa načelima jednakog tretmana, proporcionalnosti i istinske konkurencije*

Svrha uslova selekcije (kvalifikacije) je u tome da se identificiraju oni privredni subjekti koji su sposobni da izvrše i ispune ugovor koji se dodjeljuje. Naručilac treba utvrditi zahtjeve koji su jednaki za sve privredne subjekte. Prilikom postavljanja uslova za učestvovanje, naručilac može fiksno odrediti minimalne nivoe kapaciteta koje privredni subjekti moraju zadovoljiti, gdje je to potrebno, uključujući i kapacitete trećih strana. Ovi uslovi trebaju biti u vezi sa predmetom nabavke i srazmjerni njemu. Proces izbora treba biti ograničen na procjenu da li postoje osnove za isključenje (obavezno ili opcionalno) kao i na procjenu podobnosti privrednog subjekta da izvrši usluge, njegovo finansijsko i ekonomsko stanje, kao i tehnički i/ili profesionalni kapacitet.

Sud pravde Evropske unije (SPEU) je u svojoj sudskoj praksi ustanovio da su sljedeći kvalifikacioni kriteriji nezakoniti:

- prednost data privrednim subjektima koji svoju glavnu djelatnost obavljaju u regionu u kojem treba obaviti radove koji su predmet nabavke;
- učestvovanje u postupku nabavke ograničeno na ponuđače sa većinom kapitala koji je u javnom vlasništvu;
- zahtjev za dokazom da je projektant član udruženja arhitekata u zemlji naručioca;
- isključenje ponuđača iz postupka samo na osnovu razloga što dobijaju javnu subvenciju;
- uslov da ponuđač mora imati, u vrijeme podnošenja ponude, kancelariju otvorenu za javnost u glavnom gradu pokrajine u kojoj treba biti obezbijeđena usluga.

Sljedeće greške mogu se dogoditi u vezi sa primjenom kriterija za izbor:

- diskriminatorni kriteriji u vezi sa kvalifikacionim kriterijima ili kriterijima koji narušavaju konkurenciju;

Studija slučaja

U postupku javne nabavke u vezi sa uslugama nadzora koji se odnosi na izgradnju kanalizacione mreže, naručilac je tražio dokaz od privrednih subjekata da posjeduju stečeno iskustvo u pružanju sličnih usluga nakon postupka nabavke i da se finansiraju iz fondova vanjske pomoći (kao što su EU fondovi, Norveški finansijski mehanizam ili Svjetska banka). Utvrđeno je da je ovaj zahtjev bio diskriminatoran i da je narušavao konkurenciju.

- zahtjevi koji se ne odnose na radove, dobra ili usluge koje čine predmet nabavke i/ili zahtjevi koji su nesrazmjerni i dostižni samo za ograničeni broj privrednih subjekata;

Studije slučaja

1) Naručilac je dodijelio ugovor za nadzor izgradnje kanizacionog sistema. Vrijednost usluga je procijenjena na skromnih 60.000 EUR, a rizici za izvršenje ugovora bili su niski. Naručilac je zahtijevao, između ostalih uslova, da privredni subjekti zainteresovani za pružanje ovih usluga imaju polisu osiguranja u iznosu od 2,5 miliona EUR. Zaključak inspektora koji su vršili reviziju postupka bio je da je naručilac postavio nesrazmjerno visok zahtjev.

2) U drugom postupku, koji se odnosio na renoviranje željezničke stanice, od privrednih subjekata se tražilo da dokažu iskustvo u različitim vrstama radova (izgradnja parkirališta, elektroenergetskih mreža, željezničkih pruga itd.) koje su **stekli tokom provođenja jedinstvenog projekta**. Privrednim subjektima nije bilo dozvoljeno da dokažu svoje tehničke kapacitete prikazujući iskustvo koje je stečeno na zasebnim projektima. Ovdje su inspektori također ustanovili da je zahtjev koji se odnosio na način dokazivanja tehničkog kapaciteta bio u suprotnosti sa propisima o javnim nabavkama.

- **zahtijevanje od privrednih subjekata dokumentacije koja je irelevantna za postupak ili neprihvatanje Evropskog jedinstvenog dokumenta o nabavci (ESPD):** u skladu sa gore pomenutim pravilima, naručilac čini grešku ako traži dokumentaciju koja nije potrebna u cilju dokazivanja da je privredni subjekt pouzdan i sposoban da izvrši dotični ugovor, kao što je dokumentacija koja nije u vezi sa zahtjevima ili uslovima koje je postavio naručilac. On također može počiniti grešku ukoliko ne prihvati ESPD kao dokaz. Vidjeti SIGMA Informativni dokument o javnim nabavkama br. 7, *Odabir dobavljača*, za više informacija o ESPD-u.

- povrede koje se odnose na opis predmeta javne nabavke: takve povrede se mogu otkloniti ako ih privredni subjekti primijete i ospore dovoljno rano u postupku nabavke. Da bi se ispravila ova povreda pravila, dovoljno bi bilo izbrisati ili izmijeniti sve diskriminatorne kriterije ili zahtjeve koji nisu povezani sa predmetom nabavke u tenderskoj dokumentaciji. Pored toga, naručilac će vjerovatno morati izmijeniti i poziv za podnošenje ponuda ukoliko je dotična izmjena uključena u poziv za podnošenje ponuda.

f) Nepravilna primjena kriterija za ocjenu ponuda (za dodjelu)

Kriteriji za dodjelu čine osnovu prema kojoj naručilac bira najbolju ponudu i, sljedstveno tome, dodjeljuje ugovor. Kriterije za dodjelu naručilac mora unaprijed utvrditi i oni ne smiju ugrožavati fer konkurenciju i nadmetanje. Pravilna primjena kriterija za dodjelu ugovora je od ključnog značaja za proces dodjeljivanja ugovora o javnim nabavkama – ako se oni ne primjenjuju na pravilan način, tenderski proces, ocjena ponuda i odluka o dodjeli ugovora mogu biti pogrešni. To bi moglo značiti da će tenderski postupak morati biti otkazan i ponovo otpočet budući da najbolja ponuda nije izabrana.

Pri određivanju kriterija za dodjelu, naručilac prije svega treba da poštuje osnovno načelo nediskriminacije (posebno na nacionalnoj osnovi). Drugo, kriteriji za dodjelu ne mogu nanositi štetu poštenom nadmetanju. Treće, u skladu sa načelom transparentnosti, svi kriteriji za dodjelu (i potkriteriji, ukoliko naručilac odluči da razloži kriterije za ocjenu na više različitih sastavnih elemenata) trebaju biti unaprijed objavljeni potencijalnim ponuđačima u ugovornoj dokumentaciji ili u oglasu, tj. pozivu za podnošenje ponuda. Četvrto, kriteriji za dodjelu trebaju biti formulirani na takav način da omogućavaju svim, u razumnoj mjeri, dobro obaviještenim i uobičajeno vrijednim ponuđačima, da ih tumače na isti način. Konačno, naručilac mora tumačiti kriterije za dodjelu na isti način sve vrijeme trajanja postupka.

Kao i u slučaju o kriterijima za odabir opisanim gore, SPEU je u svojoj sudskoj praksi otkrio neke kriterije za dodjelu za koje ispostavilo da su nezakoniti:

- uzimanje u obzir spiska glavnih isporuka koje je taj dobavljač izvršio u prošlosti (ovaj kriterij se može primijeniti samo kao kriterij za kvalifikaciju s obzirom na to da se odnosi na kapacitet, tj. na iskustvo privrednog subjekta);
- zahtjev da proizvod koji je predmet tendera bude dostupan za inspekciju naručiocu u radijusu od određenog broja kilometara;
- kriterij koji nije praćen zahtjevima koji obezbjeđuju djelotvornu provjeru tačnosti informacija navedenih u ponudi;
- kriterij koji nagrađuje dodatnim poenima postojanje, u vrijeme kada je ponuda dostavljena, postrojenja koje se nalazi u rasponu od 1.000 km glavnog grada provincije ili kancelarija otvorenih za javnost u određenim drugim gradovima.

Naručilac može počinuti grešku u primjeni kriterija za dodjelu ako:

- primjenjuje kriterije koji su u suprotnosti sa propisima o javnim nabavkama, naročito sa načelima transparentnosti i jednakog tretmana, kao što je omogućavanje preferencije cijena za kompanije koje se nalaze u istom području gdje i naručilac;
- primjenjuje kriterije koji nisu dozvoljeni u postupku određene nabavke – na primjer, u konkurentnom dijalogu naručilac primjenjuje kriterij cijene kada bi, u takvom slučaju, u skladu sa relevantnim pravilom, trebao primijeniti najbolji odnos cijena–kvalitet;
- primjenjuje kriterije koji pojačavaju nesigurnost po pitanju toga kako će ponuđači biti ocjenjivani.

Studija slučaja

U postupku javne nabavke za dodjelu ugovora po sistemu „ključ u ruke“ za nacrt, isporuku i izgradnju vjetroparka, naručilac je postavio kao jedan od kriterija ocjenu „uslova ponuđenih pod garancijom“ na osnovu „stručnog mišljenja“.

Povrede koje se odnose na primjenu kriterija za dodjelu mogu se ispraviti uklanjanjem ili izmjenom kriterija koji nisu u skladu sa odgovarajućim propisima. Ako su ti kriteriji objavljeni u pozivu za podnošenje ponuda, bit će neophodno da se objavi ispravka poziva, a zatim u adekvatnoj mjeri da se produži rok za prijem ponuda.

Vidjeti SIGMA Informativni dokument o javnim nabavkama br. 8, *Utvrđivanje kriterija za dodjelu ugovora*, za više informacija na ovu temu.

2. Greške počinjene u provođenju postupka

a) *Nepoštovanje rokova predviđenih pravilima i propisima o javnim nabavkama*

Svrha propisa koji reguliraju minimalne rokove za prijem ponuda je u tome da omogućе privrednim subjektima, naročito stranim subjektima, da pripreme i dostave ponude koje zadovoljavaju zahtjeve naručioca.

U toku postupka nabavke može doći do sljedećih nepravilnosti:

- Isuviše kratki rokovi za prijem ponuda ili zahtjeva za učestvovanjem, naročito ako su kraći od minimalnih rokova koje zahtijevaju propisi o javnim nabavkama;
- Prijem u postupak i ocjena ponuda primljenih nakon isteka roka: takve ponude treba vratiti neotvorene dotičnim ponuđačima, osim ukoliko zakašnjela dostava ponude nije posljedica greške naručioca (na primjer, pogrešno naznačenje mjesta za prijem ponuda, ili nefunkcioniranje ICT sistema, koji su učinili nemogućim podnošenje elektronskih ponuda na vrijeme). U principu, prijem u postupak ponuda koje su primljene nakon isteka roka je isto što i povreda načela o jednakom tretmanu;
- Povrede koje se odnose na primjenu propisa u vezi sa vremenskim rokovima: takve povrede se mogu otkloniti u procesu javne nabavke; adekvatno (u skladu sa zakonom) produženje vremenskih rokova i obavještanje o tome svih privrednih subjekata kojih se to tiče obično bi bilo dovoljno.

b) *Nepravilna ocjena kvalifikacija privrednih subjekata, koja ima za posljedicu njihovu diskvalifikaciju*

Kada naručilac ocjenjuje podnijete ponude ili zahtjeve za učestvovanjem, tj. prijave, trebao bi provjeriti da li bi ponuđači ili kandidati trebali biti isključeni, a onda nastaviti da provjerava da li oni ispunjavaju kriterije u vezi sa kvalifikacijom (izborom). Tako dolazi do nepravilnosti kada naručilac greškom diskvalifikuje privredni subjekt koji zapravo ispunjava sve uslove ili, suprotno, kada naručilac prima u postupak privredni subjekt koji bi trebao biti isključen ili kojeg ne bi trebalo pozivati da podnosi ponudu. Ovo pitanje je u tijesnoj vezi sa pravilnim tumačenjem dokumentacije koju podnose učesnici (ta dokumentacija ili izjave mogu nedostajati, biti nepotpune ili nejasne). Ako je u nedoumici, naručilac treba zatražiti pojašnjenja od dotičnog ponuđača (kandidata), ali uz dužno poštovanje načela o jednakom tretmanu (svi učesnici u istoj situaciji trebaju se tretirati na isti način).

c) *Nepravilna ocjena ponuda, koja za posljedicu ima odbijanje prihvatljive ponude ili neodbijanje neprihvatljive ponude*

Ponude treba ocjenjivati u skladu sa zahtjevima određenim u tehničkim specifikacijama koje su date u pozivu za podnošenje ponuda ili u tenderskoj dokumentaciji. Ponude koje su suštinski neodgovarajuće treba odbiti. Ukoliko naručilac dozvoli ponuđačima da isprave takve ponude, to bi

bilo u suprotnosti sa načelom jednakog tretmana. Sa druge strane, ponude koje nisu u skladu sa zahtjevima naručioca koji nisu osnovni zahtjevi, ne treba odmah odbijati.

Povrede koje se odnose na ocjenu ponuda mogu se otkloniti ponavljanjem postupka ocjenjivanja, a zatim izborom najbolje ponude.

d) Izmjena kriterija za dodjelu tokom postupka nabavke

Kriteriji objavljeni u pozivu za podnošenje ponuda (tenderskom dosjeu) uopće bi trebali biti kriteriji koji se primjenjuju. Tokom tenderskog postupka, naručilac će možda ipak morati uzeti u obzir nove okolnosti koje imaju uticaj na najavljene kriterije za dodjelu, ili će možda morati ispraviti propust ili grešku. Izmjene u kriterijima za dodjelu mogu se podijeliti na materijalne i nematerijalne izmjene. Izmjena je materijalna kada je izvjesno da će imati posljedice po identitet privrednih subjekata koji bi učestvovali u tenderskom postupku. Općenito govoreći, kada dolazi do izmjene koja je materijalna, neophodno je vratiti se u fazu kada je izmjena načinjena. Na primjer, izmjena koja se odnosi na primjenu kriterija ekonomski najpovoljnije ponude prije nego kriterija najniže cijene je materijalna budući da se ona tiče elemenata koji čine osnovu prema kojoj će privredni subjekti odlučivati da li će učestvovati u postupku javne nabavke ili ne. Štaviše, izmjena se odnosi na element koji bi trebao biti objavljen u pozivu za podnošenje ponuda. S druge strane, nematerijalna izmjena je u principu dozvoljena. U ovom slučaju, ispravka poziva za podnošenje ponuda i/ili konkursne dokumentacije, za kojom bi trebalo uslijediti odgovarajuće i pravovremeno najavljeno produženje roka za podnošenje ponuda, općenito govoreći bi bilo dovoljno. Utvrđivanje da li je promjena materijalna ili nije mora uzeti u obzir specifične okolnosti svakog slučaja. Objavljeni kriteriji za dodjelu (uključujući relativnu težinu različitih kriterija, primjenu bilo kakvih potkriterija i njihove relativne težine, kao i detaljniju metodologiju ocjenjivanja) ni pod kojim okolnostima se ne smiju mijenjati niti ukidati tokom postupka ocjene ponuda. U toj fazi, svi kriteriji (i svi potkriteriji) moraju se primjenjivati onako kako stoje.

Ako naručilac želi izmijeniti kriterije za dodjelu na takav način da bi izmjena dovela do materijalne izmjene – onako kako je definirana iznad, takva izmjena obično zahtijeva oglašavanje drugog poziva za podnošenje ponuda i adekvatno produženje roka za podnošenje ponuda. S druge strane, ukoliko naručilac izmijeni kriterije za dodjelu nakon što je vremenski rok za podnošenje ponuda istekao, takav prekršaj bi se jedino mogao ispraviti poništavanjem cjelokupnog postupka i njegovim ponovnim oglašavanjem.

e) Poništavanje postupka bez valjanog razloga

Postupci javnih nabavki, naročito oni koji se pokreću javnim pozivom za učestvovanje u nabavci, ne bi trebali biti poništavani bez valjanog razloga. Razlog za ovo pravilo je u tome što zainteresovani privredni subjekti koji se odazivaju na priliku za podnošenje ponuda i učestvuju u postupku nabavke, ulažu vrijeme i resurse u pripremu svojih ponuda, što se ne može smatrati zanemarljivim. Pravila i propisi o javnim nabavkama obično dozvoljavaju poništenje postupka uslijed važnih, nepredviđenih razloga, naročito ako dodjela ugovora, zbog neočekivane promjene okolnosti, više nije u javnom interesu. Potreba za poništenjem ugovora također može biti posljedica nezakonitih radnji ponuđača, na primjer ako se ispostavi da su se u tajnosti dogovarali. Također, može biti slučaj da je poništenje postupka neophodno kako bi se ispravio postupak koji je sadržao greške u tolikoj mjeri da se nepravilnosti koje je počinio naručilac ne mogu otkloniti na drugi način. Na primjer, ako poziv za podnošenje ponuda nije objavljen, suprotno propisima o javnim nabavkama, a naručilac je postao svjestan te povrede pravila, bilo bi bolje da se taj postupak obustavi, nego da se nastavi dalje sa zaključivanjem ugovora, koji bi kasnije mogao biti proglašen nevažećim od strane suda ili drugog nezavisnog tijela pravne zaštite.

Odluka naručioca da poništi tenderski postupak mora biti u potpunosti opravdana, naročito kada do poništenja dolazi uslijed promjene okolnosti u kojima je tenderski postupak oglašen ili iz drugih nepredvidljivih razloga.

Neosnovano poništenje (obustavljanje) postupka za dodjelu ugovora može se ispraviti samo poništenjem odluke o obustavljanju postupka dodjele određenog ugovora.

f) Druge greške koje se dešavaju tokom postupka

- **Nepravilna primjena pravila komunikacije** – na primjer, naručilac ne obavještava sve učesnike o određenim odlukama koje donosi u toku postupka.
- **Neobjavljivanje dodatka pozivu za podnošenje ponuda** u situaciji kada je bilo izmjena u postupku koji se odnosi na elemente koji su objavljeni u pozivu za podnošenje ponuda – na primjer, naručilac produžava vremenski rok za prijem prijave ili ponuda, ali ne objavljuje obavještenje u vezi sa tom promjenom.
- **Učestvovanje, na strani naručioca, osobe koja je u poziciji sukoba interesa** – na primjer, osoba je povezana sa privrednim subjektom koji učestvuje u postupku nabavke ili je bila zaposlena kod njega. U skladu sa načelom nepristrasnosti, onog trenutka kada se otvore prijave, tj. zahtjevi za učešćem ili ponude, svi članovi tenderske komisije trebaju se izjasniti o svakom potencijalnom sukobu interesa; oni bi trebali biti izuzeti iz daljeg rada tenderske komisije i ne trebaju imati pravo glasa u izboru najpovoljnije ponude. Ova povreda pravila je značajna budući da može imati uticaj na rezultate postupka nabavke. Član 24 Direktive sadrži specifične odredbe koje traže od naručilaca da preduzmu mjere kako bi djelotvorno spriječili, ustanovili i ispravili sukob interesa u provođenju postupaka javnih nabavki.

Kako bi odlučili da li da u cijelosti otkazu postupak nabavke ili da isprave gore pomenute povrede pravila, određeni slučaj treba se analizirati i procijeniti uticaj greške na rezultate postupka.

3. Greške načinjene nakon izbora najbolje ponude ili zaključenja ugovora o javnoj nabavci

Propisi o javnim nabavkama, uključujući direktive EU, nameću neke uslove koje bi naručilac trebao ispuniti čak i nakon što je postupak dodjele ugovora završen. Neke od nepravilnosti nabrojanih u nastavku, općenito govoreći, mogu se okarakterisati kao značajne, tj. bitne nepravilnosti, dok druge, u zavisnosti od specifičnih okolnosti, mogu ili ne mogu biti okarakterisane kao bitne.

a) Nepoštovanje perioda mirovanja

Od naručilaca se traži da sačekaju određeni broj dana između odluke o dodjeli i zaključivanja ugovora sa uspješnim ponuđačem. Ovaj „period mirovanja“ omogućava ponuđačima čije ponude nisu izabrane da ospore odluku naručioca i tako spriječe dodjelu ugovora na osnovu pogrešne odluke. Naručilac koji ne poštuje period mirovanja (tj. koji zaključuje ugovor prije isteka ovog perioda) krši propise i pravila o javnim nabavkama. Na osnovu propisa EU, ova povreda pravila se tretira kao značajna i treba imati za posljedicu proglašenje ugovora ništavnim, pod uslovom da je taj prekršaj lišio ponuđača koji je podnio zahtjev za zaštitu prava mogućnosti da pribjegne predugovornim pravnim lijekovima i pod uslovom da je počinjen u kombinaciji sa povredom proceduralnih propisa u javnom sektoru. Drugim riječima, kršenje pravila o periodu mirovanja nije dovoljno da izazove proglašenje ugovora nevažećim. **Ugovor se proglašava nevažećim samo ako je kršenje pravila o periodu mirovanja povezano sa kršenjem drugih pravila o javnim nabavkama (na primjer, izbor neodgovarajuće ponude ili ponude koja nije bila najbolja), a nezadovoljni ponuđač (ponuđač čija ponuda nije odabrana, suprotno zakonskim propisima) nema mogućnost da ospori odluku naručioca i samim tim nema priliku da dobije ugovor.**

Ukoliko je ugovor zaključen prije isteka perioda mirovanja, ova greška naručioca se jedino može ispraviti ako se ugovor proglašava ništavnim. Da li je neophodno da se ugovor poništi zavisi, ipak, od toga da li povreda pravila ispunjava gore spomenuti uslov.

b) Neobavještanje učesnika u postupku o njegovim rezultatima

Kada se donese odluka u vezi sa izborom ponude koja je pobjednik tendera, naručilac je dužan da obavijesti sve dotične privredne subjekte o rezultatima postupka. Ova obaveza ima za cilj da omogući učesnicima u postupku priliku da ospore odluku naručioca ukoliko smatraju da je ona pogrešna. Prema Direktivi o pravnim lijekovima, naručilac je obavezan da saopšti odluku o dodjeli svakom ponuđaču i kandidatu koga se to tiče, dajući im rezime relevantnih razloga za izbor jedne ponude iznad drugih i precizno obavještenje u vezi sa važećim periodom mirovanja. Propust da se saopšte rezultati postupka je ozbiljna povreda pravila o javnim nabavkama budući da ona čini iluzornom mogućnost žalbe na odluku naručioca, naročito ako je ova neregularnost povezana sa nepoštovanjem pravila o periodu mirovanja. Međutim, da li ova nepravilnost ima uticaja na rezultate postupka zavisi od specifičnih okolnosti određenog slučaja.

Ova vrsta propusta se može ispraviti izvršenjem potrebne radnje (tj. obavještanjem učesnika o rezultatima postupka). Zapravo je u interesu naručioca da obavijesti učesnike o rezultatima postupka, budući da se vremenski rok za podnošenje zahtjeva za zaštitu prava (žalbi) računa od trenutka kada je ovo obavještenje poslato privrednim subjektima koji su učestvovali ili od trenutka kada su ga oni primili (u zavisnosti od važećih propisa).

c) Neobjavljivanje obavještenja o dodjeli ugovora

Propisi EU zahtijevaju od naručioca da saopšti odluku o dodjeli (zaključenju) ugovora o javnim nabavkama objavljivanjem obavještenja o tome u *SLEU*. Ovaj zahtjev je također propisan i u nacionalnim propisima o javnim nabavkama. Obavještanje bi obično trebalo uslijediti odmah i ne kasnije od određenog broja dana nakon zaključivanja ugovora. S obzirom na to da ovo obavještenje nije dio postupka nabavke (koji se okončava odlukom o dodjeli ugovora određenom ponuđaču), naručioci često ignorišu ovaj zahtjev. Međutim, to je element koji povećava transparentnost i njegova važnost se ne može poricati, iako njegov uticaj na funkcioniranje sistema nabavke nije isti kao, na primjer, propust da se objavi poziv za podnošenje ponuda.

Ovakva vrsta greške se lako može ispraviti objavljivanjem potrebnog obavještenja. U interesu je naručioca da se takvo obavještenje objavi s obzirom da (kraći) period za podnošenje zahtjeva za zaštitu prava otpočinje objavljivanjem ovog obavještenja.

d) Objavljivanje nepotpunih informacija u obavještenju o dodjeli ugovora ili objavljivanje nakon propisanog vremenskog roka

Naručilac također može počinuti grešku kada objavljuje obavještenje o dodjeli ugovora, na takav način da saopštavanje informacije kasni (obavještenje je objavljeno, ali kasnije nego što je to zakonom propisano) ili ono ne sadrži sve potrebne informacije. U oba slučaja, ovakva greška može dovesti do povrede pravila o transparentnosti jer sprečava privredne subjekte, javne institucije – uključujući i revizorska tijela ili tijela za monitoring – kao i javnost, da vrše monitoring. Naručilac može propustiti da pruži podatke o identitetu odabranog privrednog subjekta o razlozima za odabir te ponude, o broju podnijetih i odbijenih ponuda ili o cijeni koju je nudila ponuda koja je dobila na konkursu. Iako ovo jeste povreda pravila i propisa o javnim nabavkama, ona obično ne utiče na rezultate zaključenog postupka javne nabavke, naročito ako je postupak bio transparentan i konkurentan, a kao takva, povreda je onda više formalna nego suštinska, tj. značajna. Izvjesno je da bi rezultati postupka bili isti i da je naručilac u potpunosti ispoštovao zahtjeve o objavljivanju. Ovo nije slučaj kada objavljivanje obavještenja o dodjeli ugovora slijedi nakon postupka koji nije transparentan niti konkurentan, kao što je slučaj sa pregovaračkim postupkom bez prethodnog objavljivanja poziva za podnošenje ponuda. Ova vrsta obavještenja treba sadržavati informacije o razlozima za prijavljivanje za taj postupak (pravni osnov koji opravdava nedostatak konkurencije). Propust da se obezbijedi ova informacija ne znači nužno da je zakon prekršen, ali bi trebao privući pažnju nadležnih tijela u vezi sa pravilnom primjenom izuzimanja od općih načela.

e) Zaključivanje ugovora koji nije u skladu sa uslovima datim u ponudi koja je pobjednik tendera

Naručilac treba da zaključi ugovor sa ponuđačem koji je pobjednik konkursa u skladu sa uslovima ponude tog ponuđača. Drugim riječima, uslovi zaključenog ugovora trebaju odražavati obaveze navedene u ponudi koja je izabrana kao najbolja ponuda. Naručilac bi povrijedio načelo jednakog tretmana ukoliko bi dozvolio da ponuđač koji je pobjednik tendera bude plaćen više ili da izvršava ugovor po uslovima koji su povoljniji za ponuđača. S druge strane, izmjena ugovora u poređenju sa ponudom je dozvoljena samo u izuzetnim, strogo opravdanim, slučajevima, ukoliko je ona posljedica okolnosti koje nisu mogle biti predviđene kada je najbolja ponuda birana ili u drugim precizno ograničenim okolnostima. Međutim, ove promjene ne bi trebale uticati na obaveze privrednog subjekta koje su uključene u ponudu i koje su ocijenjene u postupku nabavke.

f) Izmjena ugovora tokom njegovog izvršenja, suprotno pravilima koja dozvoljavaju takvu izmjenju

Kada se zaključi ugovor sa ponuđačem koji je pobjednik na tenderu, trebao bi biti izvršen onako kako glasi i ne može se mijenjati, osim u veoma izuzetnim slučajevima, na primjer ako je potreba za izmjenom posljedica nepredviđenih događaja. Općenito govoreći, **bitna izmjena ugovora je zabranjena**. Podrazumijeva se da se ovo opće pravilo primjenjuje na promjene koje čine ugovor suštinski drugačijim od onoga koji je prvobitno zaključen. Na primjer, takve izmjene bi:

- izmijenile ekonomsku ravnotežu ugovora u korist izvođača;
- uključile dobra, usluge ili radove koji nisu bili dio prvobitnog postupka nabavke;
- imale za posljedicu, ukoliko je već proveden prvobitni postupak nabavke, izbor drugog privrednog subjekta ili dodjelu ugovora drugom ponuđaču.

Bitne izmjene ugovora su zabranjene, osim ukoliko se ne implementiraju putem novog (transparentnog i konkurentnog) postupka nabavke, sa novim pozivom za podnošenje ponuda.

S druge strane, izmjene u ugovoru se ne smatraju bitnim ako:

- se one tiču onih elemenata ugovora koji ne mijenjaju sveukupnu prirodu ugovora;
- su bile naznačene u dokumentaciji o nabavci u vezi sa prvobitnim postupkom nabavke u vidu jasnih, preciznih i nedvosmislenih klauzula o zaštiti prava ili opcijama; takve klauzule ili opcije bi trebale odrediti opseg i prirodu potencijalnih izmjena, kao i uslove pod kojima se takve izmjene mogu vršiti.

Bitne izmjene ugovora koje se implementiraju bez obzira na gore pomenuta ograničenja čine ozbiljne nepravilnosti u postupku javne nabavke.

Bitna izmjena ugovora, u suprotnosti sa relevantnim propisima, može se ispraviti isključivo proglašavanjem ugovora ništavnim.

g) Dodjela dodatnih usluga ili radova bez primjenjivanja konkurentnih i transparentnih postupaka

EU zakonodavstvo i nacionalni propisi koji implementiraju EU propise omogućavaju, pod određenim uslovima, dodjelu ugovora bez prethodnog objavljivanja poziva za podnošenje ponuda. Takvi slučajevi uključuju dodjeljivanje dodatnih radova ili usluga privrednom subjektu koji je bio ugovorna strana u prvobitnom ugovoru ili dodjelu ugovora koji se sastoji od novih radova ili usluga koji su ponavljanje usluga ili radova, koje su bile obuhvaćene prvobitnim postupkom nabavke. Kao izuzetak od općih načela transparentnosti i konkurencije, ova opcija se može primjenjivati samo pod strogo definiranim uslovima (koji se odnose, na primjer, na vrijednost dodatnih ili novih radova ili usluga ili na vremenski period tokom koga se ove opcije mogu primjenjivati). Ako naručilac dodjeljuje takve usluge ili radove kada ovi uslovi nisu ispunjeni, radi se o kršenju pravila javnih nabavki.

Zaključivanje ugovora koji se odnose na dodatne usluge ili radove na način koji je u suprotnosti sa relevantnim propisima dovodi do nezakonite dodjele ugovora. Takva vrsta ugovora (ili ugovorâ) bi trebala biti proglašena nevažećom, kao što je razmatrano u tačkama 1 a) i 1 b) u tekstu iznad.

Dodatne informacije

SIGMA publikacije

Informativni dokumenti o javnim nabavkama

<http://www.sigmaweb.org/publications/key-public-procurement-publications.htm>

SIGMA (2016), *Understanding the EU Financial Thresholds [Finansijski pragovi EU]*, Brief 5, OECD Publishing, Paris

SIGMA (2016), *Selecting Economic Operators [Odabir dobavljača]*, Brief 7, OECD Publishing, Paris

SIGMA (2016), *Setting the Award Criteria [Utvrdjivanje kriterija za dodjelu]*, Brief 8, OECD Publishing, Paris

SIGMA (2016), *Public Procurement Procedures [Postupci javnih nabavki]*, Brief 10, OECD Publishing, Paris